

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
процесу з науково-педагогічної роботи)
№0297/211

Л. Афанасьєва
Людмила АФАНАСЬЄВА

Фінансово-економічний аналіз діяльності

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

Міжнародні відносини
292 "Міжнародні економічні відносини"
перший (бакалаврський) рівень
Міжнародний бізнес

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Завідувач кафедри
міжнародного бізнесу та економічного аналізу

Ірина ОТЕНКО

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу
Протокол № 1 від 27.08.2020 р.

Розробник:

Сатушева Карина Валеріївна, к.е.н., доц. кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Вступ

Анотація навчальної дисципліни: Навчальна дисципліна «Фінансово-економічний аналіз діяльності» спрямована надати студентам уявлення щодо особливостей організації фінансово-економічного аналізу на підприємствах, вивченні сучасних методик і набутті практичних навичок з проведення фінансово-економічного аналізу діяльності підприємств.

В умовах ринкової економіки важливою вихідною основою для прийняття управлінських рішень є результати фінансового аналізу. Управлінські рішення приймаються як для удосконалення процесів виробництва в цілому, так і для їх окремих елементів. В системі управління виробництвом фінансовий аналіз є поєднуючою ланкою між збором інформації та прийняттям управлінських рішень. За умов суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасної та якісної діагностики фінансового стану підприємств, оцінки їх ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності, оздоровлення підприємств та виходу їх з кризового стану. Значення фінансово-економічного аналізу полягає в тому, що він є головним засобом виявлення резервів підвищення ефективності операційної, фінансової і інвестиційної діяльності, удосконалення механізму господарювання.

Метою навчальної дисципліни є надання знань про застосування інструментів комплексного фінансово-економічного аналізу стану підприємства та результатів його діяльності; навчитись робити висновки за результатами аналізу і використовувати їх для генерування ідей щодо підвищення ефективності підприємства і розробки планів його розвитку

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	3
Семестр	6
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Політекономія	Менеджмент
Статистика	Звітність підприємства
Бухгалтерський облік	Маркетинг
Економіка підприємства	
Інформатика	
Математика	

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність проводити дослідження	вміти застосовувати основні та спеціальні прийоми

економічних явищ та процесів з урахуванням причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків	фінансово-економічного аналізу, а також економіко-математичні прийоми аналізу господарської діяльності
Здатність використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали при здійсненні професійної діяльності	вміти критично розглядати економічну інформацію, розуміти сутність та зміст фінансової звітності, якісні характеристики та принципи подання інформації у фінансових звітах
Здатність визначати і оцінювати особливості майнового стану підприємства	вміти здійснювати аналіз наявності, складу та динаміки коштів підприємства; здійснювати аналіз наявності, складу і динаміки джерел формування капіталу
Здатність визначати фінансову стійкість, ліквідність, платоспроможність підприємства	вміти здійснювати аналіз показників ліквідності та платоспроможності підприємства, абсолютних та відносних показників фінансової стійкості
Здатність аналізувати показники ділової активності підприємства	вміти здійснювати аналіз показників ділової активності, визначати шляхи прискорення оборотності капіталу
Здатність здійснювати аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	вміти здійснювати аналіз складу і динаміки прибутку, аналіз показників рентабельності. Виявляти резерви збільшення прибутку і рентабельності

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи фінансово-економічного аналізу господарської діяльності підприємств

Тема 1. Предмет, завдання і принципи фінансово-економічного аналізу господарської діяльності.

Визначення фінансово-економічного аналізу. Зміст фінансово-економічного аналізу. Завдання фінансово-економічного аналізу. Предмет і об'єкт фінансово-економічного аналізу. Види економічного аналізу. Принципи фінансово-економічного аналізу.

Тема 2. Метод і методичні прийоми фінансово-економічного аналізу

Метод, методика та методологія фінансово-економічного аналізу: характеристика, особливості та складові елементи. Система показників в економічному аналізі і їх класифікація. Основні та спеціальні прийоми фінансово-економічного аналізу. Економіко-математичні прийоми аналізу господарської діяльності.

Тема 3. Види фінансово-економічного аналізу та його інформаційне забезпечення

Види та напрями фінансово-економічного аналізу. Зміст і поняття інформації. Класифікація економічної інформації. Характеристика звітних документів. Сегментація фінансової звітності. Якісні характеристики та принципи подання інформації у фінансових звітах.

Змістовий модуль 2. Фінансово-економічний аналіз господарської діяльності підприємств

Тема 4. Аналіз майнового стану підприємства

Поняття капіталу. Джерела формування власного і позикового капіталу. Основні напрямки розміщення капіталу. Узагальнена вартісна оцінка засобів організації. Аналіз наявності, складу та динаміки коштів підприємства. Аналіз наявності, складу і динаміки джерел формування капіталу.

Тема 5. Аналіз ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства

Поняття платоспроможності і ліквідності. Аналіз ліквідності балансу підприємства. Показники платоспроможності підприємства. Поняття фінансової стійкості. Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості. Аналіз відносних показників фінансової стійкості.

Тема 6. Аналіз ділової активності підприємства

Аналіз абсолютних показників ділової активності. Коефіцієнтний аналіз ділової активності. Аналіз ефективності використання оборотних активів. Шляхи прискорення оборотності капіталу.

Тема 7. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Аналіз складу і динаміки прибутку (горизонтальний, вертикальний аналіз). Аналіз окремих видів прибутку. Рентабельність і її види. Аналіз показників рентабельності. Резерви збільшення прибутку і рентабельності.

Перелік практичних та лабораторних занять, а також запитань і завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як репродуктивних, так продуктивних методів навчання, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, дискусії, індивідуальна робота.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні, лабораторні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни здійснюється за накопичувальною (100-бальною) системою оцінювання.

Оцінювання здійснюється за такими видами контролю:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати іспит, – 35 балів).

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену відповідно до графіка навчального процесу (максимальна кількість балів – 40, мінімальна кількість балів – 25, за якої іспит вважається складеним).

Поточний контроль включає оцінювання роботи студентів під час:

лекцій: активна робота на парі (0,5 бали за кожне заняття) за умови відповіді студентом на поставлені викладачем питання, які свідчать про ступінь засвоєння лекційного матеріалу. Загальна кількість балів 6.

практичних та лабораторних занять:

виконання студентом практичних завдань, участі студентів в обговореннях, дискусіях. Кожне практичне завдання оцінюється у 3 бали. Максимальна оцінка ставиться за наявності обґрунтованих висновків та своєчасної здачі завдання. Загальна кількість балів 18.

виконання студентом лабораторних робіт. Кожне завдання оцінюється у 3 бали. Максимальна оцінка ставиться за наявності дотримання логіки дослідження та своєчасної здачі завдання. Загальна кількість балів 18.

поточна контрольна робота, максимально оцінюється в 6 балів. Вона виконується в ПНС і містить питання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля. За стереотипне завдання студент може отримати 1 бал, за діагностичне 2 бали та за евристичне 3 бали. Загальна кількість балів за контрольні роботи – 12;

самостійної роботи:

домашні завдання. Кожне домашнє завдання оцінюється в 0,5 бали за умови правильного виконання та наявності відповіді. Кількість домашніх завдань – 12, максимальна кількість балів за усі домашні завдання становить 6 балів.

Підсумковий контроль:

Формою підсумкового контролю є іспит. Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей. Кожен екзаменаційний білет складається із 15 тестів та 3 практичних завдань (ситуаційного, діагностичного та евристичного).

Критерії оцінювання екзаменаційних робіт:

тести. Максимальна кількість балів – 14. Кожен тест закритої форми з одиничним вибором та тест закритої форми з множинним вибором оцінюється в 0,5 бали. Кожен тест закритої форми на правильність розрахунків – в 1,5 бали. Тест відкритої форми на доповнення оцінюється в 1 бал;

стереотипне завдання. Максимальна оцінка завдання – 5 балів, із них: 1 – правильний методичний підхід, знання формули для розрахунку; 1 – правильний арифметичний розрахунок показника; 1 – оформлення рішення завдання: розв'язання, одиниці виміру, відповідь; 2 – наявність обґрунтованих висновків та відповіді;

діагностичне завдання. Максимальна оцінка завдання – 9 балів, із них: 2 – правильний методичний підхід, знання формул для розрахунку; 2 – правильний арифметичний розрахунок показників; 2 – оформлення рішення завдання: хід розрахунків, одиниці виміру, необхідні пояснення; 3 – наявність обґрунтованих висновків та відповіді;

евристичне завдання. Максимальна оцінка завдання – 12 балів, із них: 2 – володіння теоретичними знаннями та їх застосування для вирішення поставленої проблеми; 2 – послідовність та аргументованість викладення матеріалу; 2 – застосування творчого підходу до вирішення поставленої проблеми; 2 – оригінальність підходу до виконання завдання та подання результату; 4 – наявність обґрунтованих висновків щодо вирішення поставленої проблеми.

Практичні завдання передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень підготовки і компетентності студента з навчальної дисципліни.

Результат семестрового іспиту оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на іспиті, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1. Предмет, завдання і принципи фінансово-економічного аналізу господарської діяльності.	Лекція 1	Лекція за питаннями: 1. Визначення фінансово-економічного аналізу. Зміст фінансово-економічного аналізу. 2. Завдання фінансово-економічного аналізу. 3. Предмет і об'єкт фінансово-економічного аналізу. 4. Види економічного аналізу. 5. Принципи фінансово-економічного аналізу	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Дискусія "Місце фінансово-економічного аналізу в системв економічних наук, її значення та роль у прийнятті управлінських рішень"	Активна участь у дискусії	3

	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу: 1. Сутність фінансово-економічного аналізу, його становлення і розвиток. 2. Користувачі результатів фінансового аналізу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою	Перевірка готовності до заняття	0,5
Тема 2. Метод і методичні прийоми фінансово-економічного аналізу	Аудиторна робота			
	Лекція 2	Лекція за питаннями: 1. Метод, методика та методологія фінансово-економічного аналізу: характеристика, особливості та складові елементи. 2. Система показників в економічному аналізі і їх класифікація.	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Практичне заняття "Система аналітичних показників, які використовують у фінансовому аналізі для оцінки діяльності підприємства"	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
	Лекція 3	Лекція за питаннями: 1. Основні та спеціальні прийоми фінансово-економічного аналізу. 2. Економіко-математичні прийоми аналізу господарської діяльності	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Практичне заняття "Економіко-математичні прийоми аналізу господарської діяльності"	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу: 1. Методи та прийоми фінансового аналізу. 2. Класифікація методів фінансового аналізу. 3. Організація фінансового аналізу та його методичне забезпечення. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою	Перевірка готовності до заняття	1

Тема 3. Види фінансово-економічного аналізу та його інформаційне забезпечення	Аудиторна робота			
	Лекція 4	Лекція за питаннями: 1 Види та напрями фінансово-економічного аналізу. 2. Зміст і поняття інформації. 3. Класифікація економічної інформації.	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Практичне заняття "Характеристика балансу. "Читання балансу" як початковий етап оцінки фінансового стану підприємства"	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
	Лекція 5	Проблемна лекція: 1. Характеристика звітних документів. 2. Сегментація фінансової звітності. 3. Якісні характеристики та принципи подання інформації у фінансових звітах.	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Практичне заняття "Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу"	Активна участь у виконанні практичних завдань	3
		Контрольна робота	Перевірка контрольної роботи	6
	Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу: Інформаційна база фінансового аналізу: планова, обліково-звітна та позаоблікова інформація. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за темою	Перевірка готовності до заняття	1	
Тема 4. Аналіз майнового стану підприємства	Аудиторна робота			
	Лекція 6	Лекція за питаннями: 1. Поняття капіталу. 2. Джерела формування власного і позикового капіталу. 3. Основні напрямки розміщення капіталу. 4. Узагальнена вартісна оцінка засобів організації.	Робота на лекції	0,5
	Лабораторне заняття	Лабораторна робота «Аналіз наявності, складу та динаміки коштів підприємства»	Активна участь у виконанні завдань	3
	Лекція 7	Лекція за питаннями: 1. Аналіз наявності, складу та динаміки коштів підприємства. 2. Аналіз наявності, складу і динаміки джерел формування капіталу.	Робота на лекції	0,5

	Лабораторне заняття	Лабораторна робота «Аналіз наявності, складу і динаміки джерел формування капіталу»	Активна участь у виконанні завдань	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу: 1. Загальний капітал (майно) як підсумок балансу, що показує загальну суму коштів, якими володіє підприємство (актив), та їхні джерела (пасив)	Перевірка готовності до заняття	1
Тема 5 Аналіз ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства	Аудиторна робота			
	Лекція 8	Міні-лекції: 1. Поняття платоспроможності і ліквідності. 2. Аналіз ліквідності балансу підприємства. 3. Показники платоспроможності підприємства.	Робота на лекції	0,5
	Лабораторне заняття	Лабораторна робота «Аналіз ліквідності балансу підприємства та показників платоспроможності»	Активна участь у виконанні завдань	3
	Лекція 9	Лекція за питаннями: 1. Поняття фінансової стійкості. 2. Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості. 3. Аналіз відносних показників фінансової стійкості	Робота на лекції	0,5
	Лабораторне заняття	Лабораторна робота «Аналіз показників фінансової стійкості»	Активна участь у виконанні завдань	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу: 1. Економічний зміст ліквідності та платоспроможності підприємства: мета та завдання аналізу. 2. Економічний зміст фінансової стійкості підприємства: мета та завдання аналізу.	Перевірка готовності до заняття	1
Тема 6. Аналіз ділової активності підприємства	Аудиторна робота			
	Лекція 10	Лекція за питаннями: 1. Послідовність аналізу основних показників ділової активності підприємства. 2. Аналіз абсолютних показників ділової активності. 3. Коефіцієнтний аналіз ділової активності. 4. Вплив оборотності активів на	Робота на лекції	0,5

		показники ефективності діяльності підприємства 5. Аналіз ефективності використання оборотних активів. 6. Шляхи прискорення оборотності капіталу.			
	Лабораторне заняття	Лабораторна робота «Аналіз основних показників ділової активності підприємства»	Активна участь у виконанні завдань	3	
Самостійна робота					
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою навчальної дисципліни	Перевірка готовності до заняття	0,5	
Аудиторна робота					
Тема 7. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	Лекція 11	Лекція за питаннями: 1. Аналіз складу і динаміки прибутку (горизонтальний, вертикальний аналіз). 2. Аналіз окремих видів прибутку.	Робота на лекції	0,5	
	Лабораторне заняття	Виконання завдання "Форми презентації результатів дослідження"	Активна участь у виконанні практичних завдань	3	
	Лекція 12	Лекція за питаннями: 1. Рентабельність і її види. 2. Аналіз показників рентабельності. 3. Резерви збільшення прибутку і рентабельності.	Робота на лекції	0,5	
	Практичне заняття	Практичне заняття " Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства "	Активна участь у виконанні практичних завдань	3	
		Контрольна робота	Перевірка контрольної роботи	6	
	Самостійна робота				
		Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу: Резерви збільшення прибутку і рентабельності Підготовка до контрольної роботи	Перевірка готовності до заняття	1
	Іспит				40

Рекомендована література

Основна

1. Грабовецький Б.Є. Фінансовий аналіз та звітність: навчальний посібник/

Б.Є.Грабовецький, І.В. Шварц.- Вінниця: ВНТУ, 2011.– 281 с.

2. Кожанова Є. П. Економічний аналіз: Навчальний посібник для самостійого вивчення дисципліни / Є. П. Кожанова, І. П. Отенко – Харків: ІНЖЕК, 2005. – 208 с.

3. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник / Є.В. Мних. – Київ : Знання, 2011. – 630 с.

4. Отенко І. П. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник / І. П. Отенко, З.Ф. Петряєва. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 420 с.

5. Петряєва З. Ф. Аналіз фінансової звітності підприємства : навч. посіб. / З. Ф. Петряєва, О. О. Петряєв. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2009. – 248 с.

6. Петряєва З. Ф. Організація і методика економічного аналізу: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни/ З. Ф. Петряєва, Г. Г. Хмеленко; Харківський національний економічний ун-т. – Харків : ХНЕУ, 2009. – 236 с.

7. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / Ю.М. Тютюнник. – Київ : Знання, 2012. – 815 с.

8. Школьник І.О. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. / заг. ред. Школьник І.О. [І.О. Школьник, І.М. Боярко, О.В. Дейнека та ін.] – Київ : «Центр учбової літератури», 2016. – 368 с.

Додаткова

9. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз : навчальний посібник / Б. Є. Грабовецький – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.

10. Економічний аналіз : Навчальний посібник / за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир : Рута, 2003. – 680 с.

11. Економічний аналіз (практикум) : навчальний посібник / Антонюк О. П., Ступницька Т. М., Купріна Н. М., Підгорна І. Є. – Львів : Магнолія, 2010. – 320 с.

12. Кармазін В.А. Економічний аналіз: практикум / В. А. Кармазін, О. М. Савицька. – К. : Знання, 2007. – 255 с.

13. Клочан В. П. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. / В. П. Клочан, О. М. Вишневська, Н. І. Костаневич. – Миколаїв : Вид. центр Миколаїв. держ. аграр. ун-ту, 2010. – 194 с.

14. Ковальчук Т. М. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. М. Ковальчук. – Чернівці : Рута, 2011. – 543 с.

15. Крук О.М. Економічний аналіз: навч. посіб. для самост. вивч. дисципліни / О. М. Крук, О. В. Бабенко. – Краматорськ : ДДМА, 2012. – 167 с.

16. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз: навч. посібник для студ. вищ. закладів освіти / Н. В. Тарасенко. – Л.: Новий Світ-2000, 2008. – 344 с.

17. Теорія економічного аналізу : навчальний посібник/ Т.М. Чебан, Т.А. Калінська, І.О. Дмитрієнко: За ред проф. В. Є. Труша – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 214 с

Інформаційні ресурси

18. Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>

19. Офіційний сайт Держаного комітету статистики. – Режим доступу : <http://www.ck.ukrstat.gov.ua>

20. Фінансово-економічний аналіз діяльності. Сайт ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua>